

**ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH**

**ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH ZUS
WYDANE W 2016 ROKU**

Warszawa 2017

Opracowali:

Andrzej Kania

Małgorzata Łabęcka

Akceptowała:

Izabela Tomczyk

Wicedyrektor Departamentu

SPIS TREŚCI

	str.
1. Wstęp.....	5
2. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie.....	6
3. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich.....	11
3.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika.....	17
4. Charakterystyka osób badanych.....	21

1. Wstęp

Zadaniem lekarzy orzeczników i komisji lekarskich Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest orzekanie o niezdolności do pracy dla celów ustalenia uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Lekarz orzecznik ZUS dokonuje w formie orzeczenia oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz ustala:

- datę powstania niezdolności do pracy,
- trwałość lub przewidywany okres niezdolności do pracy,
- związek przyczynowy niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolność do samodzielnej egzystencji,
- celowość przekwalifikowania zawodowego.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej, która nie zgadza się z treścią orzeczenia, przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie.

Również w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w orzeczeniu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej.

W imieniu Prezesa Zakładu zarzut wadliwości może zgłosić główny lekarz orzecznik dokonując kontroli merytorycznej i formalnej orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS.

Zarzut wadliwości może zgłosić również naczelnny lekarz zakładu lub lekarz inspektor dokonujący kontroli orzeczeń w ramach nadzoru nad orzekaniem o niezdolności do pracy.

W 2016 r. działało łącznie 41 komisji lekarskich ZUS zlokalizowanych w 16 oddziałach ZUS.

Przedmiotem niniejszego opracowania są orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zmieniające bądź podtrzymujące orzeczenia lekarzy orzeczników.

2. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie

W 2016 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 659,4 tys. orzeczeń lekarskich. Liczba ta nie obejmuje orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej, gdyż nie podlegają one weryfikacji przez komisje lekarskie.

W związku z wniesionymi sprzeciwami oraz zgłoszonymi zarzutami wadliwości od orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS – komisje lekarskie wydały w 2016 roku 66,6 tys. orzeczeń (średnio 5,5 tys. – w miesiącu, tj. o 0,6 tys. mniej niż w roku poprzednim).

W porównaniu do roku poprzedniego, liczba wniesionych sprzeciwów oraz zgłoszonych zarzutów wadliwości zmniejszyła się o 7,0 tys., tj. o 9,5%, natomiast udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach ogółem wydanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie zmniejszył się o 0,4 punktu procentowego.

Biorąc pod uwagę rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika, najczęściej, podobnie jak w latach poprzednich, odwoływano się od orzeczeń wydanych w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczeń w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) lub orzeczeń w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki – orzeczenia pozostałe. Sprzeciw w tego typu sprawach został zgłoszony w 21,3%. Wysoki odsetek odwołań (15,3%), obserwujemy również w związku z orzeczeniami w sprawach świadczeń podlegających koordynacji oraz orzeczeniami pierwszorazowymi i ponownymi w sprawie renty socjalnej – 14,0% (tabl. 2).

Najrzadziej odwoływano się od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych lekarzy orzeczników w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom. Relacja orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie do orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników w tych sprawach wynosiła 5,6%.

TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW I KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W LATACH 2013-2016

Wyszczególnienie	2013		2014		2015		2016	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
Ogółem*/	851 401	100,0	815 149	100,0	767 243	100,0	726 022	100,0
orzeczenia*/ wydane przez lekarzy orzeczników ZUS	762 440	89,6	727 196	89,2	693 703	90,4	659 444	90,8
orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	88 961	10,4	87 953	10,8	73 540	9,6	66 578	9,2

*/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW I KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W LATACH 2015-2016 WEDŁUG ICH RODZAJU

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika a – rok poprzedni = 100		orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
Ogółem*/	2015 2016 a	693 703 659 444 95,1	73 540 66 578 90,5	10,6 10,1 x
z tego:				
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2015 2016 a	170 679 175 254 102,7	18 454 17 562 95,2	10,8 10,0 x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2015 2016 a	325 360 294 016 90,4	33 613 29 146 86,7	10,3 9,9 x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2015 2016 a	13 689 12 928 94,4	1 716 1 540 89,7	12,5 11,9 x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2015 2016 a	45 630 45 772 100,3	2 708 2 552 94,2	5,9 5,6 x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2015 2016 a	87 228 85 445 98,0	9 503 9 118 95,9	10,9 10,7 x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2015 2016 a	42 178 37 276 88,4	6 040 5 212 86,3	14,3 14,0 x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2015 2016 a	7 072 6 962 98,4	1 029 1 066 103,6	14,6 15,3 x
orzeczenia pozostałe**/	2015 2016 a	1 867 1 791 95,9	477 382 80,1	25,5 21,3 x

*/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz o potrzebie rehabilitacji leczniczej wydanych na wniosek lekarza leczącego,

**/ orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy).

Najliczniejszą grupą orzeczeń wydanych w 2016 r., zarówno przez lekarzy orzeczników, jak i przez komisje lekarskie były orzeczenia ponowne dla celów rentowych. W ogólnej liczbie orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie orzeczenia ponowne stanowiły 43,8%.

Orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych stanowiły 26,4%, a orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny

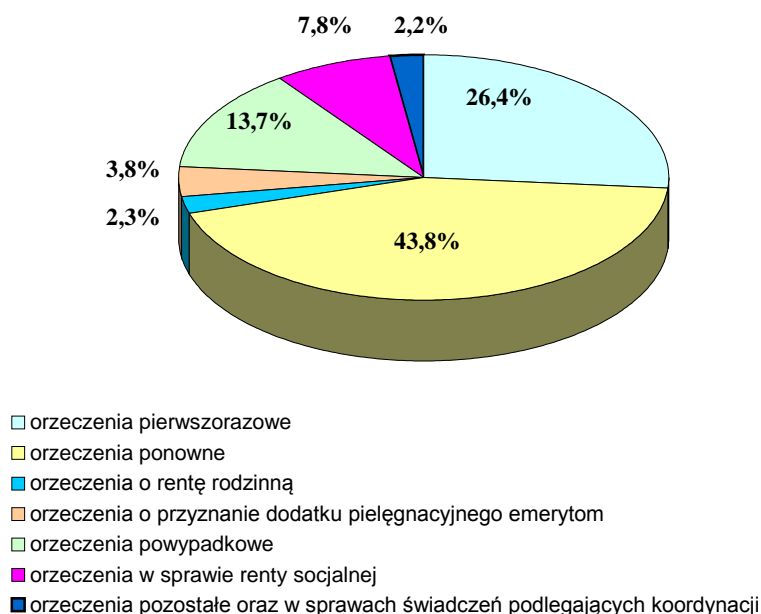
procentowego uszczerbku na zdrowiu oraz od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej stanowiły odpowiednio – 13,7% i 7,8% ogółu orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r. Kolejnymi grupami orzeczeń komisji lekarskich były orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom – 3,8%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną – 2,3%, orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji – 1,6% oraz orzeczenia pozostałe – 0,6% (tabl. 3 i rys. 1).

TABL. 3 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2016 ROKU WEDŁUG ICH RODZAJU

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika	Orzeczenia	
	liczba	w odsetkach
Ogółem	66 578	100,0
z tego dotyczące:		
orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych	17 562	26,4
orzeczeń ponownych dla celów rentowych	29 146	43,8
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 540	2,3
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2 552	3,8
orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	9 118	13,7
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej	5 212	7,8
orzeczeń w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	1 066	1,6
orzeczeń pozostałych*/	382	0,6

**/ m. in. orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy).*

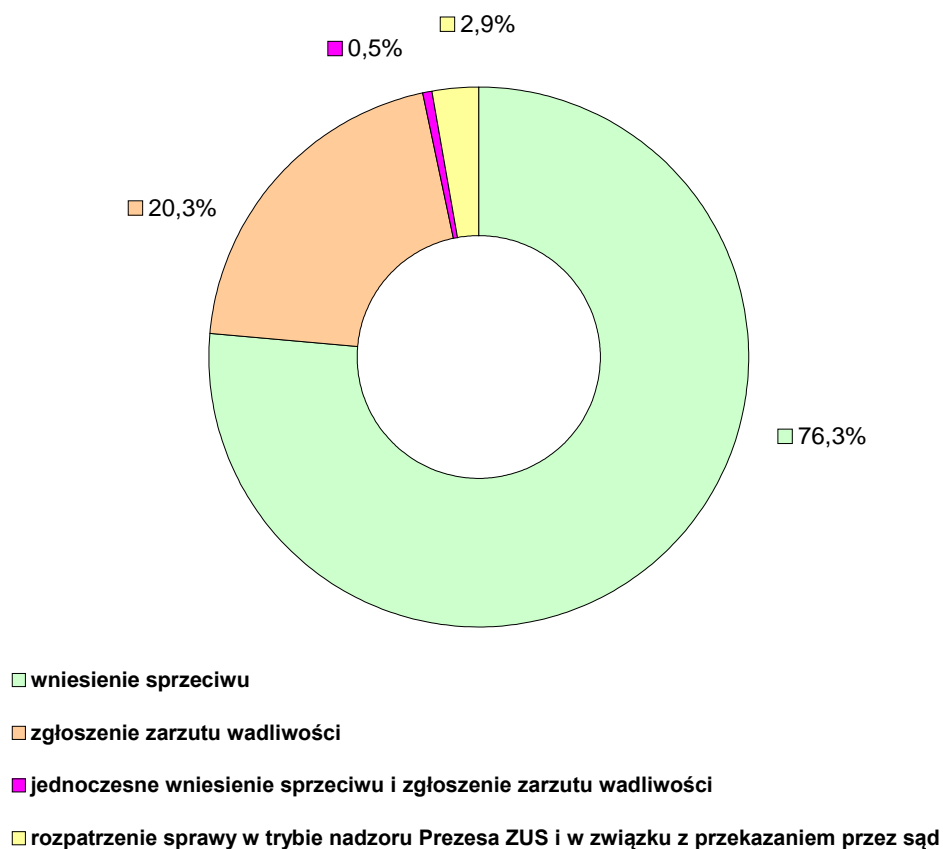
Rys. 1 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w wyniku badań przeprowadzonych w 2016 roku

Z ogólnej liczby 66,6 tys. orzeczeń wydanych w 2016 r. przez komisje lekarskie - 50,8 tys. tj. 76,3% orzeczeń wydano w związku z wniesieniem sprzeciwu, 13,5 tys. (20,3%) w związku ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości, natomiast w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości rozpatrzono i wydano 0,3 tys. (0,5%) orzeczeń (rys. 2). Ponadto w 2016 r. komisje rozpatrzyły łącznie 1,9 tys., tj. 2,9% spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu. Były to sprawy rozpatrywane przez komisje lekarskie w ramach nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników w oddziałach Zakładu, sprawowanego przez Prezesa Zakładu za pośrednictwem głównego lekarza orzecznika.

Nadzór ten obejmuje m.in. analizę odwołań wniesionych od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika w celu stwierdzenia, czy w odwołaniu tym nie wskazano nowych okoliczności dotyczących niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji. Jeśli w odwołaniu wskazano nowe okoliczności, sprawa zostaje skierowana do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika ZUS.

Rys. 2 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r. według rodzaju środka odwoławczego

TABL. 4 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2016 ROKU WEDŁUG RODZAJU ŚRODKA ODWOŁAWCZEGO

Wyszczególnienie	Liczba wydanych orzeczeń				
	Ogółem	w związku z wniesionym sprzeciwem	w związku ze zgłoszonym zarzutem wadliwości	w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem zarzutu wadliwości	inne*/
Liczba wydanych orzeczeń z tego:	66 578	50 828	13 480	346	1 924
zmieniających ustalenia lekarza orzecznika	18 693	8 605	9 715	209	164
podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika	47 740	42 223	3 765	137	1 615
nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej	145	-	-	-	145

*/ m. in. orzeczenia wydane w trybie zwierzchniego nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy, wyroki sądowe.

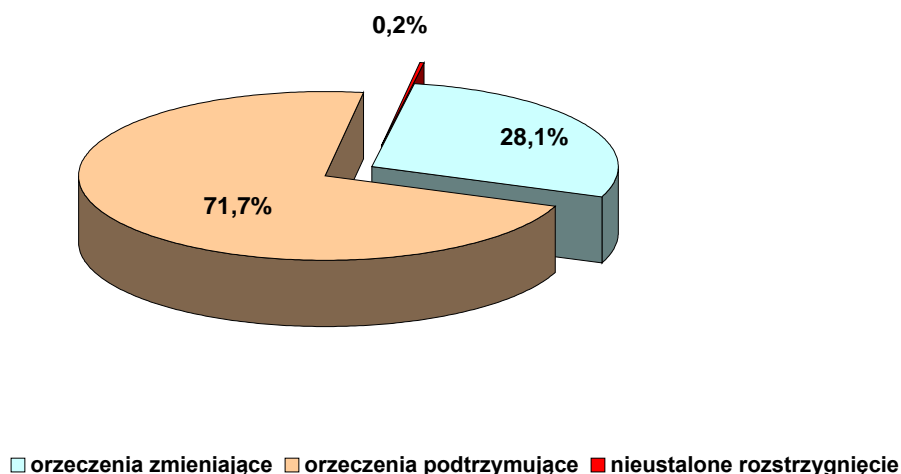
3. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich

Komisje lekarskie, rozpatrując wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, przy wydawaniu orzeczenia dokonują w większości przypadków rozstrzygnięcia na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku. W przypadku, gdy dokumentacja dołączona do wniosku nie była wystarczająca do wydania orzeczenia, komisja lekarska ma prawo zwrócić się o uzupełnienie dokumentacji, o opinie lekarza konsultanta, o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej, jak również przeprowadzić bezpośrednie badanie stanu zdrowia osoby, w stosunku do której miało być wydane orzeczenie.

W 2016 r. badania specjalistyczne przeprowadzono dla 3,0 tys. osób, badania w domu chorego dla 1,1 tys. osób, a badania przeprowadzone przez psychologa w 0,6 tys. przypadków. Jeśli po przeprowadzeniu postępowania rozpatrującego wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, komisja lekarska zmieniła co najmniej jedno z poniższych ustaleń, tj. stopień niezdolności do pracy, związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania tej niezdolności, datę powstania niezdolności do pracy, przewidywany okres trwania niezdolności do pracy, procent uszczerbku na zdrowiu, to orzeczenie to zostało odnotowane jako orzeczenie zmieniające ustalenia lekarza orzecznika.

W 2016 r. komisje lekarskie ZUS wydały 18,7 tys. orzeczeń zmieniających, co stanowiło 28,1% ogółu orzeczeń wydanych przez komisje. W 47,7 tys. (71,7%) spraw odwoławczych komisje lekarskie podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika, a w pozostałych 0,2% przypadków, tj. 145 orzeczeń, zanotowano brak informacji o końcowym rozstrzygnięciu. Analiza rodzaju orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie pozwala zauważyć, że najwyższy odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w związku z orzeczeniami powypadkowymi dotyczącymi oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 31,7%, a najniższy w związku z orzeczeniami pierwszorazowymi w sprawie renty socjalnej – 17,8% (rys. 3 i tabl. 5).

Rys. 3 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2016 roku

**TABL. 5 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU
W LATACH 2015-2016 WEDŁUG RODZAJU ORZECZENIA**

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika	a – rok poprzedni = 100	ogółem	w tym:			
			orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		orzeczenia zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	
			liczba	liczba	ogółem = 100	liczba
Ogółem	2015	73 540	53 667	73,0	19 593	26,6
	2016	66 578	47 740	71,7	18 693	28,1
	a	90,5	89,0	x	95,4	x
z tego:						
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2015	18 454	13 306	72,1	5 114	27,7
	2016	17 562	12 419	70,7	5 125	29,2
	a	95,2	93,3	x	100,2	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2015	33 613	24 454	72,8	9 063	27,0
	2016	29 146	20 827	71,5	8 264	28,4
	a	86,7	85,2	x	91,2	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2015	1 716	1 258	73,3	454	26,5
	2016	1 540	1 098	71,3	439	28,5
	a	89,7	87,3	x	96,7	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2015	9 503	6 637	69,8	2 859	30,1
	2016	9 118	6 216	68,2	2 891	31,7
	a	95,9	93,7	x	101,1	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2015	2 708	2 156	79,6	551	20,3
	2016	2 552	2 019	79,1	532	20,8
	a	94,2	93,6	x	96,6	x
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2015	2 749	2 242	81,6	503	18,3
	2016	2 386	1 961	82,2	424	17,8
	a	86,8	87,5	x	84,3	x
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2015	3 291	2 589	78,7	693	21,1
	2016	2 826	2 167	76,7	648	22,9
	a	85,9	83,7	x	93,5	x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2015	1 029	751	73,0	278	27,0
	2016	1 066	798	74,9	268	25,1
	a	103,6	106,3	x	96,4	x
orzeczenia pozostałe*/	2015	477	274	57,4	78	16,4
	2016	382	235	61,5	102	26,7
	a	80,1	85,8	x	130,8	x

**/ orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku, orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami oraz orzeczenia w związku z badaniem dziecka w wieku powyżej 16-go roku życia w celu przyznania matce, ojcu lub opiekunowi wcześniejszej emerytury.*

Rozpatrując liczbę orzeczeń wydanych w 2016 r. przez komisje lekarskie ubezpieczonym według województw odpowiadających miejscu ich zamieszkania, obserwujemy, że największą liczbę wydano ubezpieczonym w województwie mazowieckim – 7,3 tys., wielkopolskim – 6,7 tys, oraz śląskim –

6,5 tys., najmniej natomiast w województwach podlaskim – 1,6 tys., opolskim i świętokrzyskim – po 1,7 tys. oraz lubuskim – 1,8 tys. Najczęściej odwoływano się od orzeczeń lekarzy orzeczników (relacja orzeczeń komisji lekarskich do orzeczeń lekarzy orzeczników) w województwach: warmińsko-mazurskim – 15,8% przypadków, opolskim - 14,8% i lubelskim – w 12,2%, najrzadziej natomiast w województwie śląskim i świętokrzyskim po 7,8% i łódzkim – 8,6%.

Średni stosunek odwołań od orzeczeń lekarzy orzeczników w kraju wynosił 10,1% (tabl. 6 i rys. 4).

Ustalenia lekarza orzecznika najczęściej zmieniano w województwie lubelskim – w 42,1% przypadków i w kujawsko-pomorskim – w 39,5%, natomiast orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika najczęściej wydawano w województwie świętokrzyskim – 84,1% i opolskim – 79,9% przypadków. Odsetek orzeczeń podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika wahał się od 56,7% do 84,1% orzeczeń wydanych osobom zamieszkałym na terenie danego województwa (tabl. 7 i rys. 5).

TABL. 6 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2016 ROKU WEDŁUG WOJEWÓDZTWA, NA TERENIE KTÓREGO ZAMIESZKUJE OSOBA ZGŁASZAJĄCA SPRZECIW

Województwa	Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników	Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
OGÓLEM*/ z tego:	659 444	66 578	10,1
Dolnośląskie	51 432	5 326	10,4
Kujawsko-pomorskie	44 243	4 957	11,2
Lubelskie	34 736	4 227	12,2
Lubuskie	18 703	1 753	9,4
Łódzkie	50 672	4 355	8,6
Małopolskie	49 920	5 485	11,0
Mazowieckie	75 340	7 307	9,7
Opolskie	11 154	1 655	14,8
Podkarpackie	31 841	3 360	10,6
Podlaskie	13 522	1 597	11,8
Pomorskie	41 487	4 573	11,0
Śląskie	83 054	6 453	7,8
Świętokrzyskie	21 224	1 658	7,8
Warmińsko-mazurskie	26 659	4 214	15,8
Wielkopolskie	76 647	6 726	8,8
Zachodniopomorskie	28 810	2 932	10,2

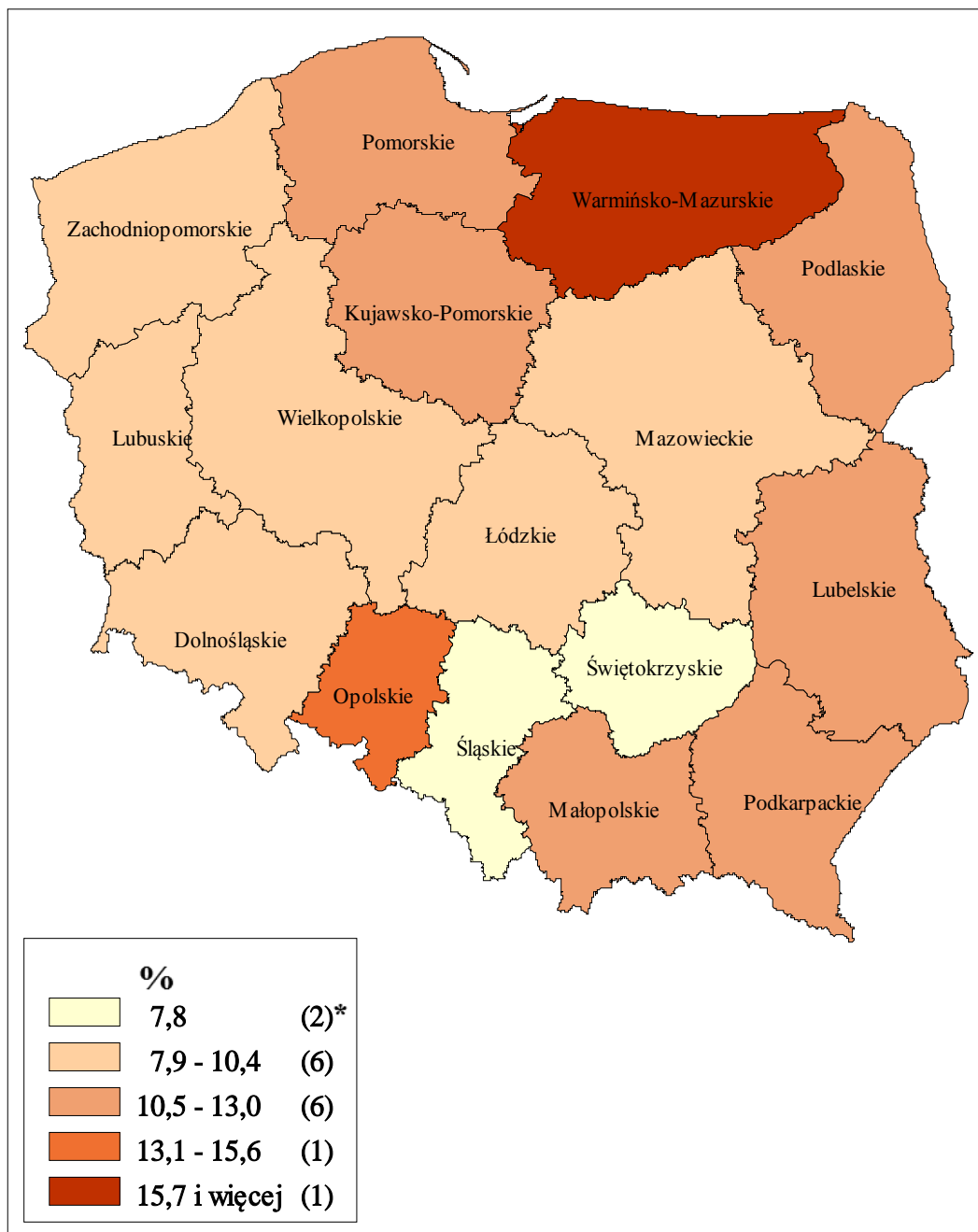
**/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej*

TABL. 7 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2016 ROKU WEDŁUG WOJEWÓDZTWA, NA TERENIE KTÓREGO ZAMIESZKUJE OSOBA ZGŁASZAJĄCA SPRZECIW

Województwa	Ogółem	Orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		Orzeczenia zmieniające ustalenia lekarza orzecznika		Nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej*/	
		liczba	ogółem = 100,0	liczba	ogółem = 100,0	liczba	ogółem = 100,0
OGÓŁEM	66 578	47 740	71,7	18 693	28,1	145	0,2
z tego:							
Dolnośląskie	5 326	4 053	76,1	1 271	23,9	2	0,0
Kujawsko-pomorskie	4 957	2 999	60,5	1 957	39,5	1	0,0
Lubelskie	4 227	2 396	56,7	1 779	42,1	52	1,2
Lubuskie	1 753	1 384	78,9	368	21,0	1	0,1
Łódzkie	4 355	3 438	78,9	918	21,1	-	-
Małopolskie	5 485	3 676	67,0	1 809	33,0	-	-
Mazowieckie	7 307	5 031	68,9	2 259	30,9	17	0,2
Opolskie	1 655	1 322	79,9	332	20,0	1	0,1
Podkarpackie	3 360	2 635	78,4	724	21,6	1	0,0
Podlaskie	1 597	1 234	77,3	357	22,3	6	0,4
Pomorskie	4 573	3 692	80,7	881	19,3	-	-
Śląskie	6 453	4 514	69,9	1 908	29,6	30	0,5
Świętokrzyskie	1 658	1 394	84,1	264	15,9	-	-
Warmińsko-mazurskie	4 214	2 689	63,8	1 524	36,2	1	0,0
Wielkopolskie	6 726	5 251	78,1	1 443	21,4	32	0,5
Zachodniopomorskie	2 932	2 032	69,3	899	30,7	1	0,0

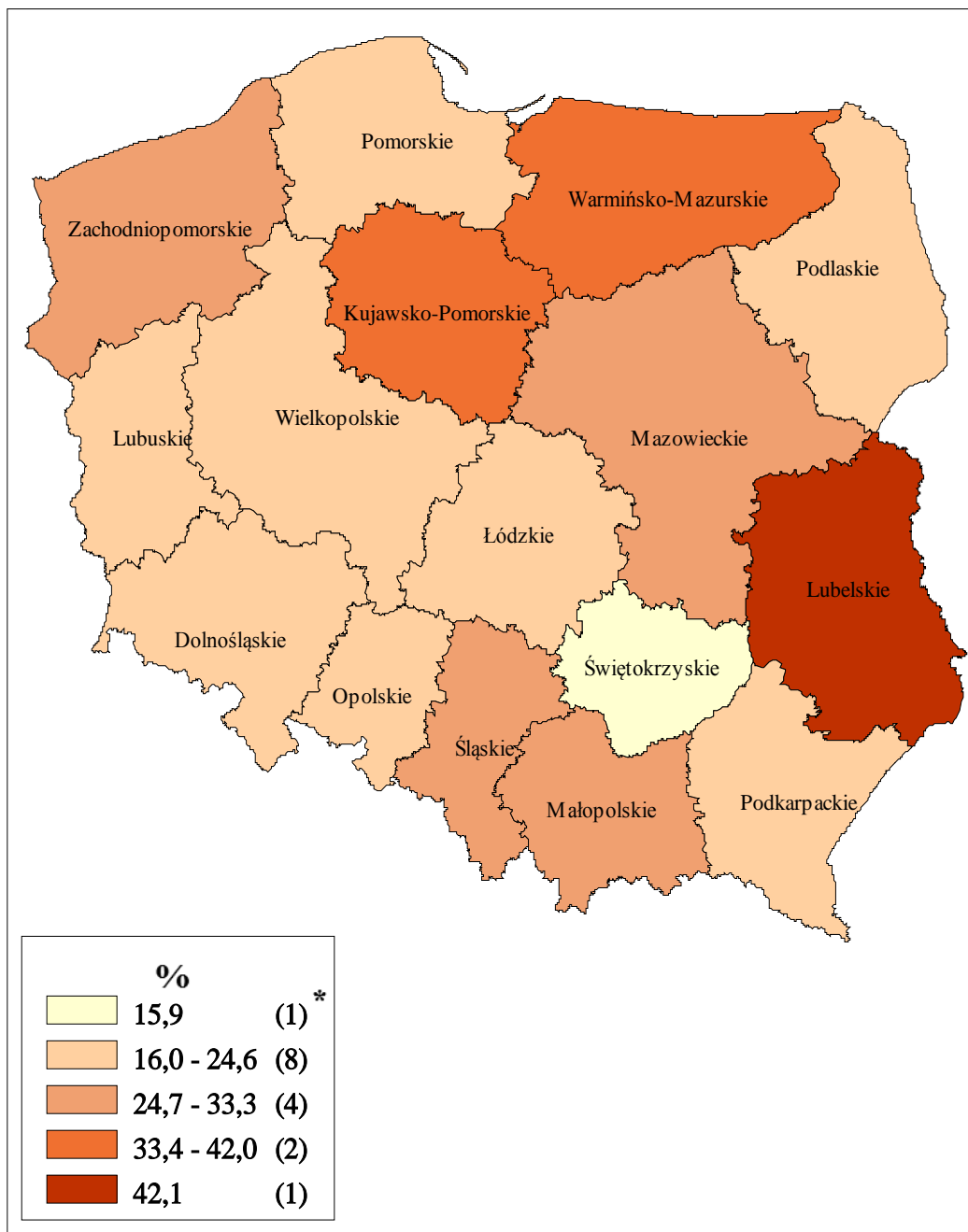
*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 4 Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie do orzeczeń lekarzy orzeczników w 2016 r.

* liczba województw

Rys. 5 Udział orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarzy orzeczników do ogółu orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r.

* liczba województw

3.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika

W 2016 r. komisje lekarskie wydały 18,7 tys. orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarza orzecznika i najczęściej zmieniały ustalony przez lekarza orzecznika stopień niezdolności do pracy. Wysoki udział tych zmian – ponad 76%, miał miejsce w przypadku większości rodzajów orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika.

Badanie grupy ubezpieczonych, w stosunku do której zmieniono stopień niezdolności do pracy wykazało, że w przypadku orzeczeń pierwszorazowych przed wydaniem orzeczenia komisji lekarskiej 25,4% osób legitymowało się brakiem niezdolności do pracy, 26,6% miało orzeczoną częściową niezdolność do pracy, 12,6% całkowitą niezdolność do pracy, a 3,3% całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Po rozpatrzeniu odwołań i ponownym ustaleniu stopnia niezdolności do pracy przez komisje lekarskie – brak niezdolności do pracy występował w 28,0% przypadków (w porównaniu do 2015 r. wzrost o 0,2 pkt. procentowego), częściowa niezdolność do pracy – w 22,5% (spadek o 0,6 pkt. procentowego), całkowita niezdolność do pracy – w 13,5% (wzrost o 0,1 pkt. procentowego), a całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – w 5,1% (wzrost o 0,2 pkt. procentowego).

Zmiany, w ustalaniu stopnia niezdolności do pracy w orzeczeniach pierwszorazowych rentowych dla wnoszących sprzeciw, dokonane przez komisje lekarskie w 2016 r. były podobne do zmian w roku poprzednim. Po ustaleniach komisji lekarskich udział orzeczeń o braku niezdolności do pracy wzrósł o 2,6 punktu procentowego, a udziały orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy i orzeczeń uprawniających do świadczenia rehabilitacyjnego zmniejszyły się odpowiednio 4,1 i 1,8 punktu procentowego.

W odniesieniu do orzeczeń ponownych, rentowych zmiany stopnia niezdolności do pracy w orzeczeniach komisji lekarskich korzystniejsze były jedynie w przypadku osób z całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji.

W orzeczeniach o niezdolności do pracy poza zmianami dotyczącymi stopnia niezdolności do pracy, komisje lekarskie w 4,4% przypadków zmieniły przewidywany okres niezdolności do pracy, w 10,0% przypadków zmieniły datę powstania niezdolności do pracy, a w 5,7% zmieniły związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy.

TABL. 8 STRUKTURA ORZECZEŃ W SPRAWACH RENTOWYCH WYDANYCH PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE W LATACH 2015-2016 ZMIENIAJĄCYCH USTALENIA LEKARZA ORZECZNIKA

Wyszczególnienie		Orzeczenia pierwszorazowe rentowe		Orzeczenia ponowne rentowe	
		orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie
Ogółem	2015	100,0	100,0	100,0	100,0
	2016	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego ustalające:					
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2015	2,9	4,9	4,3	7,4
	2016	3,3	5,1	4,2	6,8
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2015	0,3	0,5	4,9	3,8
	2016	0,3	0,6	4,2	3,8
całkowitą niezdolność do pracy	2015	12,5	13,4	13,3	11,7
	2016	12,6	13,5	12,6	11,9
brak całkowitej niezdolności do pracy	2015	0,3	0,3	4,5	5,1
	2016	0,4	0,6	3,9	4,0
częściową niezdolność do pracy	2015	27,1	23,1	33,5	27,6
	2016	26,6	22,5	31,5	26,0
celowość przekwalifikowania zawodowego	2015	0,2	0,2	0,6	0,6
	2016	0,2	0,3	0,5	0,8
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2015	31,3	29,8	15,3	15,0
	2016	31,2	29,4	19,4	19,2
brak niezdolności do pracy	2015	25,4	27,8	23,6	28,8
	2016	25,4	28,0	23,7	27,5

W 2016 r. w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu komisje lekarskie wydały orzeczenia dla 9,1 tys. badanych, co stanowiło 13,7% ogółu orzeczeń. Z tej liczby orzeczeń w przypadku 2,9 tys. osób (tj. 31,7%) komisje lekarskie dokonały zmian ustaleń lekarzy orzeczników. W związku z wypadkami przy pracy odwołanie wniosło 94,0% poszkodowanych, a w związku z chorobami zawodowymi 6,0%.

Przeciętny procent uszczerbku na zdrowiu osób badanych przed dokonaniem zmian przez komisje lekarskie wynosił 5,4%, a po rozpatrzeniu odwołań i ponownym badaniu 8,9%. Jego wysokość zależna była od rodzaju okoliczności w jakich zaistniał.

I tak, przeciętny procent uszczerbku powstałego w wyniku wypadku przy pracy orzeczonego przez komisje lekarskie wyniósł 7,9% i był wyższy o 2,9 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników. W przypadku chorób zawodowych był wyższy o 1,2 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników i wynosił 19,6%.

TABL. 9 ORZECZENIA USTALAJĄCE PROCENTOWY USZCZERBEK NA ZDROWIU*/ WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA USZCZERBKU ORAZ WYBRANYCH RODZAJÓW URAZÓW I CHOROÓB ZAWODOWYCH

Wyszczególnienie	Przeciętny procent uszczerbku ustalony przez:	
	lekarza orzecznika	komisje lekarskie
OGÓŁEM	5,4	8,9
Wypadki przy pracy	5,0	7,9
uszkodzenia kończyny dolnej	4,5	6,6
uszkodzenia śródreńca i palców	3,2	4,4
uszkodzenia kończyny górnej	6,7	8,7
uszkodzenia kręgosłupa	8,1	10,7
uszkodzenia twarzy	2,8	3,8
uszkodzenia głowy	13,1	18,5
uszkodzenia narządu słuchu	14,5	20,7
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	13,3	19,3
uszkodzenia szyi, krtani, tchawicy i przełyku	16,2	18,7
uszkodzenia miednicy	17,0	22,0
uszkodzenia narządu wzroku	17,4	21,0
Choroby zawodowe	18,4	19,6
przewlekłe choroby narządu głosu	17,6	15,1
schorzenia układu oddechowego	25,5	29,9
pylice płuc	17,7	18,7
schorzenia nerwów, mięśni	10,3	9,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	12,0	12,2
uszkodzenia narządu słuchu	23,1	9,0
nowotwory złośliwe	55,4	47,7
zespół wibracyjny	26,7	19,5
choroby narządu wzroku	11,8	21,7
choroby skóry	11,2	11,3

**/ komisja lekarska orzekła procentowy uszczerbek na zdrowiu, tj. w stosunku do ustalonego przez lekarza orzecznika uszczerbku na zdrowiu, podwyższyła go, utrzymała na tym samym poziomie lub obniżyła.*

Zmiany ustaleń lekarza orzecznika w przypadku orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r. w sprawach o przyznanie renty socjalnej przedstawia tabl. 10.

Z liczby 5,2 tys. orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r. w sprawie o rentę socjalną w 20,6% przypadków komisje lekarskie zmieniły ustalenia lekarza orzecznika. Najczęściej zmiany dotyczyły ustaleń stopnia niezdolności do pracy, stanowiły bowiem ponad 63% ogółu orzeczeń zmieniających. W 25,4% przypadków zmiana ustaleń lekarza orzecznika dotyczyła związku niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami. Zmiany komisji lekarskich w sprawach o przyznanie renty socjalnej w przypadku osób z orzeczeniami zarówno pierwszorazowymi, jak i ponownymi były mniej korzystne w stosunku do orzeczeń lekarza orzecznika.

I tak, przed orzeczeniem komisji lekarskiej brakiem całkowitej niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych legitymowało się 20,7% ubiegających się o rentę socjalną, a po orzeczeniach komisji lekarskiej grupa ta stanowiła 27,5%. W przypadku orzeczeń ponownych odsetek tych osób zwiększył się z 26,2% do 31,9%.

TABL. 10 STRUKTURA ORZECZEŃ W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WYDANYCH W 2016 R PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZMIENIAJĄCYCH STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY USTALONY PRZEZ LEKARZA ORZECZNIKA

Wyszczególnienie	Orzeczenia pierwszorazowe		Orzeczenia ponowne	
	wydane przez lekarza orzecznika	wydane przez komisje lekarskie	wydane przez lekarza orzecznika	wydane przez komisje lekarskie
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego				
całkowita niezdolność do pracy	79,3	72,5	73,8	68,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	20,7	27,5	26,2	31,9

4. Charakterystyka osób badanych

Wśród badanych przez komisje lekarskie w 2016 r., podobnie jak i w całej populacji badanych przez lekarzy orzeczników, przeważali mężczyźni stanowiąc 56,8% ogółu. Najwyższy odsetek mężczyzn obserwujemy wśród odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika w sprawach o ustalenie procentowego uszczerbku na zdrowiu – 68,7%, najniższy zaś w grupie występujących o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną – 38,8% (tabl. 11).

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników podobnie jak w roku poprzednim wynosił 48,8 roku (mężczyźni – 49,4 roku, kobiety - 48,1 roku). Najmłodszy badani (średni wiek – 26,6 roku), to osoby z orzeczeniem pierwszorazowym wydanym przez lekarza orzecznika, ubiegające się o ustalenie prawa do renty socjalnej. Najstarsi, to emeryci wnoszący sprzeciw w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego – średnio w wieku 66,5 roku.

Najliczniejszą grupą badanych przez komisje lekarskie w sprawach rentowych byli pracownicy - tzn. zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Stanowili oni 62,0% tej grupy osób. W dalszej kolejności byli to pracownicy i osoby nie będące pracownikami ubiegające się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego – 31,2% oraz osoby nie będące pracownikami ubiegające się o rentę z tytułu niezdolności do pracy – 3,0% (tabl. 13).

W większości przypadków przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były choroby układu krążenia, nowotwory, zaburzenia psychiczne i choroby układu kostno-stawowego. Odwołania powyższe stanowiły odpowiednio 20,7%, 17,8%, 14,8% i 13,0% ogółu odwołań. W przypadku mężczyzn główną przyczyną orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia – 25,0% orzeczeń, a wśród kobiet nowotwory – 24,3%, zaburzenia psychiczne – 18,6% oraz choroby układu kostno-stawowego – 15,6%.

Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były również choroby układu krążenia i zaburzenia psychiczne – 21,6% i 15,9%, a z kolei trzecią pod względem liczebności grupą była grupa osób z chorobami układu kostno-stawowego 15,4% - tabl. 17.

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy wynosił 52,3 roku, a odwołujących się od orzeczeń ponownych był średnio o 2 lata i 2 m-ce wyższy.

**TABL. 11 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH WYDANE W 2016 R
WEDŁUG RODZAJU ORZECZENIA I PŁCI OSÓB BADANYCH**

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety			Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach
Ogółem	66 578	100,0	48,8	37 794	100,0	49,4	28 256	100,0	48,1	528	100,0
z tego:											
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	17 562	26,4	49,7	9 449	25,0	51,2	7 974	28,2	47,9	139	26,3
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	29 146	43,8	51,9	17 088	45,2	53,2	11 980	42,4	50,1	78	14,8
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 540	2,3	48,7	597	1,6	42,5	894	3,2	52,9	49	9,3
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dotyczące procentowego uszczerbku na zdrowiu	9 118	13,7	43,5	6 264	16,6	42,7	2 850	10,1	45,2	4	0,8
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2 552	3,8	66,9	976	2,6	67,8	1 552	5,5	66,4	24	4,5
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2 386	3,6	26,6	1 219	3,2	26,2	1 167	4,1	27,0	-	-
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 826	4,2	29,7	1 455	3,8	28,8	1 370	4,9	30,6	1	0,2
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	1 066	1,6	53,1	677	1,8	53,5	375	1,3	52,4	14	2,6
orzeczenia pozostałe	382	0,6	50,7	69	0,2	47,5	94	0,3	53,1	219	41,5

TABL. 12 WIEK I PŁEĆ OSÓB, KTÓRYM ORZECZENIE WYDAŁ LEKARZ ORZECZNIK I KOMISJE LEKARSKIE

Wyszczególnienie	Orzeczenia wydane przez:					
	lekarzy orzeczników			komisje lekarskie		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
Ogółem*/	659 444	100,0	49,5	66 578	100,0	47,3
Mężczyźni	380 810	57,7	49,9	37 794	56,8	49,4
Kobiety	274 837	41,7	48,9	28 256	42,4	48,1
Nieustalona płeć**/	3 797	0,6	x	528	0,8	x

*/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych.

**TABL. 13 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH W SPRAWACH RENTOWYCH
WYDANE W LATACH 2015-2016 WEDŁUG GRUP BADANYCH**

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/		
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	
Ogółem	2015 2016	53 783 48 248	100,0 100,0	30 563 27 134	100,0 100,0	22 877 20 848	100,0 100,0	343 266	100,0 100,0
a		89,7	x	88,8	x	91,1	x	77,6	x
z tego orzeczenia wydane:									
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2015 2016	35 166 29 898	65,4 62,0	20 728 17 732	67,8 65,3	14 193 11 960	62,0 57,4	245 206	71,4 77,5
a		85,0	x	85,5	x	84,3	x	84,1	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2015 2016	1 871 1 439	3,5 3,0	1 382 1 072	4,5 4,0	484 364	2,1 1,7	5 3	1,5 1,1
a		76,9	x	77,6	x	75,2	x	60,0	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2015 2016	14 677 15 059	27,3 31,2	7 549 7 501	24,7 27,6	7 116 7 551	31,1 36,2	12 7	3,5 2,6
a		102,6	x	99,4	x	106,1	x	58,3	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej	2015 2016	1 716 1 540	3,2 3,2	634 597	2,1 2,2	1 005 894	4,4 4,3	77 49	22,4 18,4
a		89,7	x	94,2	x	89,0	x	63,6	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2015 2016	353 312	0,6 0,6	270 232	0,9 0,9	79 79	0,4 0,4	4 1	1,2 0,4
a		88,4	x	85,9	x	100,0	x	25,0	x
Orzeczenia pierwszorazowe rentowe	2015 2016	18 454 17 562	100,0 100,0	10 074 9 449	100,0 100,0	8 206 7 974	100,0 100,0	174 139	100,0 100,0
a		95,2	x	93,8	x	97,2	x	79,9	x
z tego orzeczenia wydane:									
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2015 2016	10 823 9 997	58,6 56,9	6 151 5 645	61,1 59,7	4 512 4 221	55,0 52,9	160 131	92,0 94,3
a		92,4	x	91,8	x	93,6	x	81,9	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2015 2016	432 351	2,3 2,0	303 255	3,0 2,7	129 95	1,6 1,2	- 1	- 0,7
a		81,3	x	84,2	x	73,6	x	x	x

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 13 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH W SPRAWACH RENTOWYCH
WYDANE W LATACH 2014-2015 WEDŁUG GRUP BADANYCH (dok.)**

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/		
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2015 2016 a	7 085 7 096 100,2	38,4 40,4 x	3 543 3 473 98,0	35,2 36,8 x	3 530 3 617 102,5	43,0 45,4 x	12 6 50,0	6,9 4,3 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2015 2016 a	114 118 103,5	0,7 0,7 x	77 76 98,7	0,7 0,8 x	35 41 57,4	0,4 0,5 x	2 1 50,0	1,1 0,7 x
Orzeczenia ponowne rentowe	2015 2016 a	33 613 29 146 86,7	100,0 100,0 x	19 855 17 088 79,5	100,0 100,0 x	13 666 11 980 87,7	100,0 100,0 x	92 78 84,8	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia wydane:									
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2015 2016 a	24 343 19 901 81,8	72,4 68,3 x	14 577 12 087 82,9	73,4 70,7 x	9 681 7 739 79,9	70,8 64,6 x	85 75 88,2	92,4 96,1 x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2015 2016 a	1 439 1 088 75,6	4,3 3,7 x	1 079 817 75,7	5,4 4,8 x	355 269 75,8	2,6 2,3 x	5 2 40,0	5,4 2,6 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2015 2016 a	7 592 7 963 104,9	22,6 27,3 x	4 006 4 028 100,5	20,2 23,6 x	3 586 3 934 109,7	26,2 32,8 x	- 1 x	- 1,3 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2015 2016 a	239 194 81,2	0,7 0,7 x	193 156 80,8	1,0 0,9 x	44 38 86,4	0,4 0,3 x	2 - x	2,2 - x
Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2015 2016 a	1 716 1 540 89,7	100,0 100,0 x	634 597 94,2	100,0 100,0 x	1 005 894 89,0	100,0 100,0 x	77 49 63,6	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia									
pierwszorazowe	2015 2016 a	1 144 1 042 91,1	66,7 67,7 x	443 425 95,9	69,9 71,2 x	628 573 91,2	62,5 64,1 x	73 44 60,3	94,8 89,8 x
ponowne	2015 2016 a	572 498 87,1	33,3 32,3 x	191 172 90,1	30,1 28,8 x	377 321 85,1	37,5 35,9 x	4 5 100,0	5,2 10,2 x

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzecznictwej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 13 do 24 miesięcy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły 30,7%. W przypadku odwołań od orzeczeń ponownych rentowych odsetek ten wynosił 21,3%.

Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych rentowych uzyskało 15,5% badanych przez komisje, natomiast w sprawach ponownych rentowych 16,6%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wzrósł - o 1,6 punktu procentowego, a w przypadku orzeczeń ponownych o 1,7 punktu procentowego (tabl. 18, 20). Porównując struktury ustalonych okresów orzeczeń pierwszorazowych i ponownych (bez orzeczeń bezterminowych) na jakie komisje lekarskie ustalały niezdolność do pracy, obserwujemy w przypadku odwołań od orzeczeń ponownych znacznie wyższy udział okresów długich (25-36 m-cy) i bardzo długich (37 m-cy i więcej) – rys. 8 i 9.

Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych wydanych przez komisje lekarskie wynosił 16,9 m-ca, a przypadku orzeczeń ponownych 23,6 m-ca.

Trzecia co do liczebności, grupa osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników to badani przez komisje lekarskie w sprawach dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu. W tej grupie ubezpieczonych przeważali poszkodowani w związku z wypadkami przy pracy. Osoby, którym komisje lekarskie ustaliły procentowy uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkami przy pracy stanowiły 91,3%, a poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 8,7%.

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z uszkodzeniami kończyn dolnych – 37,3% przypadków oraz uszkodzeniami śródreżca i palców – 18,2% ogółu orzeczeń z ustalonym procentem uszczerbku na zdrowiu. Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku z pylicami płuc - 2,4% oraz ze schorzeniami układu oddechowego – 1,7% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu (tabl. 21).

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 44,8 roku (poszkodowani w wyniku wypadków przy pracy – 43,6 roku, poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 58,7 roku).

TABL. 14 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/ WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBYCH I WIEKU BADANYCH

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									
		Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓLEM	2015	100,0	0,0	4,1	10,8	16,1	41,7	18,7	4,3	4,3	51,0
	2016	100,0	0,1	4,0	10,4	16,7	39,2	21,1	4,8	3,7	52,3
w tym:											
choroby układu krążenia	2015	100,0	-	0,4	3,0	9,9	45,4	29,3	8,3	3,7	55,0
	2016	100,0	-	0,3	4,7	8,9	41,4	33,9	7,5	3,3	57,3
nowotwory	2015	2012	-	2,1	9,2	15,8	44,9	17,7	2,8	7,5	51,1
	2016	100,0	-	3,1	6,6	18,1	42,0	21,0	3,1	6,1	52,9
zaburzenia psychiczne	2015	100,0	-	8,9	21,3	17,9	32,9	10,3	2,2	6,5	46,7
	2016	100,0	-	7,9	20,5	21,3	29,4	11,0	5,2	4,7	47,9
choroby układu kostno-stawowego	2015	100,0	-	1,0	7,3	20,0	46,4	20,2	4,3	0,8	52,7
	2016	100,0	-	2,6	7,7	15,7	43,5	24,3	5,3	0,9	53,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	100,0	-	15,8	17,2	19,4	34,1	11,7	1,1	0,7	46,0
	2016	100,0	-	9,2	15,8	15,1	38,4	15,8	5,1	0,6	49,1
choroby układu nerwowego	2015	100,0	-	4,5	17,0	21,1	40,4	11,7	3,4	1,9	49,1
	2016	100,0	0,3	6,1	13,7	27,0	33,4	16,7	1,7	1,1	49,0
choroby układu oddechowego	2015	100,0	-	0,9	0,9	9,8	50,0	27,7	5,4	5,3	55,2
	2016	100,0	-	-	1,8	13,5	43,2	27,9	10,8	2,8	57,3
choroby oka	2015	100,0	-	8,6	13,6	13,6	34,6	28,4	1,2	-	49,9
	2016	100,0	-	13,3	18,1	15,7	38,6	10,8	2,4	1,1	47,0
choroby układu trawiennego	2015	100,0	1,1	5,6	12,2	14,4	44,5	12,2	1,1	8,9	47,7
	2016	100,0	1,2	-	11,6	15,1	44,2	12,8	1,2	13,9	51,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	100,0	-	1,2	8,0	18,4	39,1	21,8	5,8	5,7	52,2
	2016	100,0	-	1,2	4,8	20,2	48,8	16,7	4,8	3,5	53,3
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	100,0	-	5,3	21,0	15,8	52,6	-	5,3	-	47,6
	2016	100,0	-	-	12,0	36,0	32,0	4,0	-	16,0	48,0

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

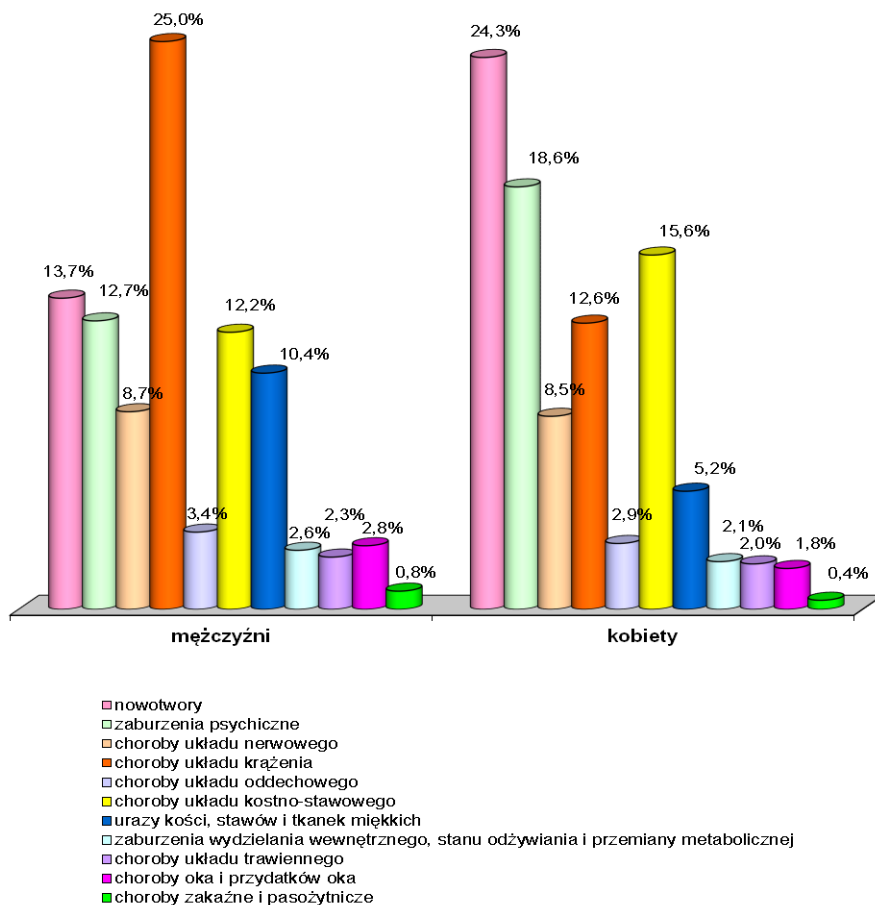
**TABL. 15 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH
RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBYCH I WIEKU
BADANYCH**

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek	
		Ogółem	Wiek osób badanych									
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/		
OGÓŁEM	2015	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	51,0
	2016	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	52,3
w tym:												
choroby układu krążenia	2015	19,7	-	2,0	5,5	12,1	21,4	30,9	38,4	17,1	55,0	
	2016	20,7	-	1,4	9,4	11,0	21,9	33,4	32,5	18,5	57,3	
nowotwory	2015	18,0	-	8,8	15,4	17,7	19,4	17,0	11,9	31,6	51,1	
	2016	17,8	-	13,5	11,3	19,2	19,0	17,7	11,4	29,2	52,9	
zaburzenia psychiczne	2015	14,3	-	30,6	28,2	15,9	11,3	7,8	7,3	21,7	46,7	
	2016	14,8	-	29,1	29,3	18,8	11,1	7,8	16,3	18,5	47,9	
choroby układu kostno-stawowego	2015	14,3	-	3,4	9,7	17,7	15,9	15,4	14,6	2,6	52,7	
	2016	13,0	-	8,5	9,7	12,2	14,4	15,0	14,5	3,1	53,6	
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	7,7	-	29,3	12,3	9,3	6,3	4,8	2,0	1,3	46,0	
	2016	8,4	-	19,1	12,7	7,5	8,2	6,3	9,0	1,5	49,1	
choroby układu nerwowego	2015	7,5	-	8,2	11,7	9,8	7,2	4,7	6,0	3,3	49,1	
	2016	8,4	33,3	12,8	11,0	13,5	7,2	6,7	3,0	2,3	49,0	
choroby układu oddechowego	2015	3,2	-	0,7	0,3	1,9	3,8	4,7	4,0	3,9	55,2	
	2016	3,2	-	-	0,6	2,6	3,5	4,2	7,2	2,3	57,3	
choroby oka	2015	2,3	-	4,8	2,9	1,9	1,9	3,5	0,7	-	49,9	
	2016	2,4	-	7,8	4,1	2,2	2,3	1,2	1,2	0,8	47,0	
choroby układu trawiennego	2015	2,5	100,0	3,4	2,9	2,3	2,7	1,7	0,7	5,3	47,7	
	2016	2,5	33,3	-	2,8	2,2	2,8	1,5	0,6	9,2	51,4	
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	2,5	-	0,7	1,8	2,8	2,3	2,9	3,3	3,3	52,2	
	2016	2,4	-	0,7	1,1	2,9	3,0	1,9	2,4	2,3	53,3	
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	0,5	-	0,7	1,0	0,5	0,7	-	0,7	-	47,6	
	2016	0,7	-	-	0,8	1,5	0,6	0,1	-	3,1	48,0	

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r. w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

**TABL. 16 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH RENTOWYCH
LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBOWYCH I WIEKU BADANYCH**

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek
		Ogółem	Wiek osób badanych								
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	2015	100,0	-	1,2	7,2	15,2	50,1	21,5	3,9	0,9	53,4
	2016	100,0	0,0	1,3	6,5	14,9	46,1	24,9	5,3	1,0	54,5
w tym:											
choroby układu krążenia	2015	100,0	-	0,3	2,3	7,2	50,5	33,4	5,8	0,5	57,2
	2016	100,0	-	0,3	1,4	7,7	46,5	36,5	6,8	0,8	57,7
nowotwory	2015	100,0	-	0,4	5,8	12,0	49,2	25,1	3,6	3,9	52,9
	2016	100,0	-	1,4	4,4	10,7	46,5	28,0	5,5	3,5	55,6
zaburzenia psychiczne	2015	100,0	-	1,6	10,4	18,9	52,0	15,2	1,7	0,2	51,9
	2016	100,0	0,1	1,5	10,3	21,8	46,8	15,3	3,4	0,8	52,1
choroby układu kostno-stawowego	2015	100,0	-	0,8	6,0	15,1	54,4	19,9	3,7	0,1	54,2
	2016	100,0	-	0,6	5,3	14,8	50,7	24,2	4,1	0,3	54,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	100,0	-	5,7	16,0	20,3	39,2	14,9	3,6	0,3	49,4
	2016	100,0	-	4,2	16,3	19,9	37,1	17,6	4,9	-	50,4
choroby układu nerwowego	2015	100,0	-	0,6	10,8	20,9	51,2	14,3	1,7	0,5	51,4
	2016	100,0	-	1,6	8,6	21,2	46,0	17,6	4,8	0,2	52,5
choroby układu oddechowego	2015	100,0	-	0,4	1,2	11,5	48,6	25,1	10,8	2,4	55,5
	2016	100,0	-	-	3,5	5,1	45,9	31,5	13,2	0,8	58,2
choroby oka	2015	100,0	-	1,4	10,0	22,6	46,1	16,3	3,6	-	52,0
	2016	100,0	-	1,7	9,6	18,0	47,8	18,5	4,4	-	53,1
choroby układu trawiennego	2015	100,0	-	0,7	8,2	18,5	54,8	12,3	0,7	4,8	49,3
	2016	100,0	-	-	10,9	24,2	46,1	14,8	0,8	3,2	51,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	100,0	-	-	6,4	15,9	53,0	21,5	2,8	0,4	53,9
	2016	100,0	-	-	4,7	14,9	47,9	28,4	3,7	0,4	55,5
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	100,0	-	1,7	5,1	16,9	59,3	10,2	5,1	1,7	52,7
	2016	100,0	-	-	12,0	22,0	38,0	20,0	-	8,0	51,6

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

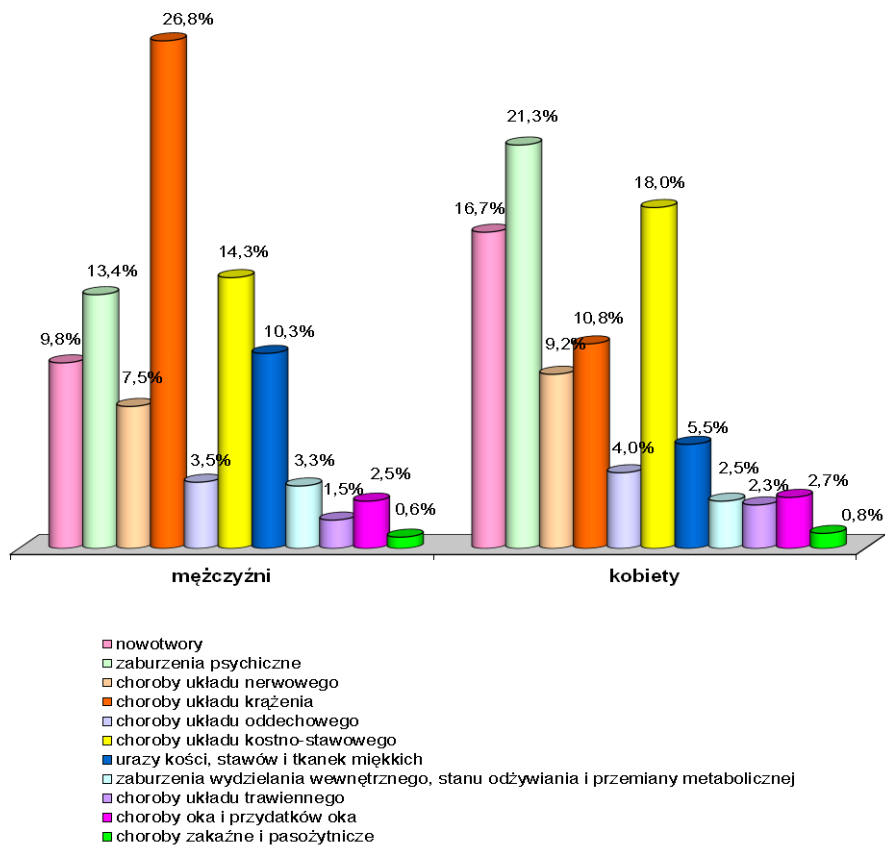
**TABL. 17 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH RENTOWYCH
LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBYCH I WIEKU BADANYCH**

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich										
		Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek	
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/		
OGÓŁEM	2015	100,0	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	53,4
	2016	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	54,5
w tym:												
choroby układu krążenia	2015	21,3	-	5,1	6,8	10,1	21,5	33,1	31,7	10,7	57,2	
	2016	21,6	-	5,7	4,8	11,2	21,8	31,6	27,7	14,1	57,7	
nowotwory	2015	11,2	-	3,1	9,1	8,8	11,0	13,0	10,4	46,7	52,9	
	2016	12,3	-	13,6	8,3	8,8	12,4	13,8	12,8	43,7	55,6	
zaburzenia psychiczne	2015	15,8	-	20,4	22,8	19,7	16,5	11,2	6,8	4,0	51,9	
	2016	15,9	100,0	19,3	25,1	23,2	16,1	9,8	10,1	12,7	52,1	
choroby układu kostno-stawowego	2015	15,7	-	10,2	13,1	15,6	17,1	14,5	14,9	1,3	54,2	
	2016	15,4	-	8,0	12,7	15,3	16,9	15,0	11,7	2,8	54,7	
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	8,6	-	36,8	19,2	11,6	6,8	6,0	8,1	2,7	49,4	
	2016	8,7	-	28,4	21,8	11,6	7,0	6,1	8,0	-	50,4	
choroby układu nerwowego	2015	8,1	-	4,1	12,2	11,2	8,3	5,4	3,6	4,0	51,4	
	2016	7,9	-	10,2	10,5	11,3	7,9	5,6	7,2	1,4	52,5	
choroby układu oddechowego	2015	3,1	-	1,0	0,5	2,4	3,1	3,7	8,7	8,0	55,5	
	2016	3,6	-	-	2,0	1,2	3,6	4,6	9,0	2,8	58,2	
choroby oka	2015	2,8	-	3,1	3,8	4,1	2,6	2,1	2,6	-	52,0	
	2016	2,5	-	3,4	3,7	3,0	2,6	1,9	2,1	-	53,1	
choroby układu trawiennego	2015	1,8	-	1,0	2,1	2,2	2,0	1,0	0,3	9,3	49,3	
	2016	1,8	-	-	3,1	2,9	1,8	1,1	0,3	5,6	51,6	
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	3,1	-	-	2,8	3,3	3,3	3,1	2,3	1,3	53,9	
	2016	3,0	-	-	2,2	3,0	3,2	3,5	2,1	1,4	55,5	
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	0,7	-	1,0	0,5	0,8	0,9	0,3	1,0	1,3	52,7	
	2016	0,7	-	-	1,3	1,0	0,6	0,6	-	5,6	51,6	

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 7 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r. w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

**TABL. 18 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH
RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU
TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							beztęminowo	nieustalony okres**/	średni okres ważności	
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej				
OGÓŁEM	2015	100,0	1,1	5,4	3,6	30,0	29,6	12,7	3,0	13,9	0,7	16,5
	2016	100,0	1,4	5,7	3,8	28,4	30,7	11,0	2,8	15,5	0,7	16,9
w tym:												
choroby układu krążenia	2015	100,0	0,7	3,3	3,8	30,5	30,5	10,6	2,4	17,9	0,3	16,4
	2016	100,0	0,8	2,8	2,2	29,1	34,1	10,0	2,5	18,1	0,4	17,1
nowotwory	2015	100,0	0,6	2,7	2,7	29,1	34,6	13,4	3,1	12,4	1,4	17,6
	2016	100,0	0,6	2,1	3,4	26,8	36,3	12,0	2,1	15,8	0,9	17,8
zaburzenia psychiczne	2015	100,0	0,4	3,7	4,0	33,3	28,2	14,8	2,0	12,4	1,2	16,3
	2016	100,0	1,9	6,2	2,9	30,8	28,6	11,6	2,5	15,3	0,2	16,8
choroby układu kostno-stawowego	2015	100,0	2,8	10,1	4,1	28,1	28,4	11,7	2,6	12,0	0,2	14,9
	2016	100,0	1,8	10,2	4,9	30,7	27,8	10,2	2,4	11,7	0,3	15,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	100,0	2,2	14,7	6,6	32,6	25,6	10,6	2,2	5,1	0,4	14,1
	2016	100,0	3,8	14,0	9,6	27,4	26,0	6,8	2,7	8,2	1,5	13,9
choroby układu nerwowego	2015	100,0	1,1	6,4	1,1	32,8	24,9	15,9	3,8	14,0	-	17,8
	2016	100,0	0,7	6,1	2,4	25,6	28,7	14,7	3,4	18,1	0,3	18,4
choroby układu oddechowego	2015	100,0	-	2,7	2,7	20,5	36,6	15,2	3,6	17,8	0,9	16,1
	2016	100,0	-	2,7	3,6	27,9	29,7	12,6	6,3	16,2	1,0	18,7
choroby oka	2015	100,0	-	3,7	2,5	18,5	22,2	18,5	13,6	21,0	-	19,6
	2016	100,0	2,4	2,4	2,4	20,5	21,7	15,7	10,8	24,1	-	22,3
choroby układu trawiennego	2015	100,0	-	3,4	2,2	28,9	38,9	12,2	2,2	12,2	-	15,7
	2016	100,0	1,2	3,5	5,8	32,6	25,6	8,1	2,3	16,3	4,6	16,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	100,0	2,3	1,1	1,2	39,1	25,3	8,0	4,6	18,4	-	16,6
	2016	100,0	1,2	8,3	4,8	23,8	32,1	11,9	2,4	15,5	-	17,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	100,0	-	-	15,8	63,1	5,3	10,5	-	5,3	-	13,5
	2016	100,0	4,0	20,0	4,0	36,0	20,0	-	-	16,0	-	10,0

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

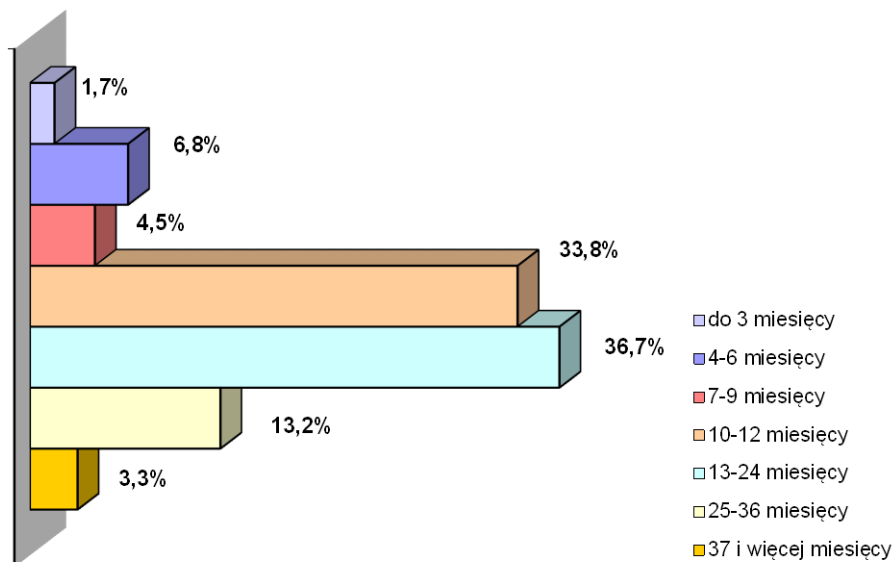
**TABL. 19 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH
RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU
TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:								bezter- mino- wo	nieus- talony okres**/	średni okres waż- ności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej				
OGÓŁEM	2015	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,5
	2016	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,9
w tym:												
choroby układu krążenia	2015	19,7	12,5	12,1	20,9	20,0	20,3	16,4	15,9	25,4	8,3	16,4
	2016	20,7	12,2	10,1	12,1	21,3	23,0	18,8	18,6	24,2	12,0	17,1
nowotwory	2015	18,0	10,0	8,9	13,2	17,5	21,0	19,0	18,7	16,1	37,5	17,6
	2016	17,8	8,2	6,5	15,9	16,8	21,0	19,3	13,4	18,1	20,0	17,8
zaburzenia psychiczne	2015	14,3	5,0	10,0	15,5	15,9	13,6	16,6	9,3	12,8	25,0	16,3
	2016	14,8	20,4	16,1	11,4	16,1	13,8	15,6	13,4	14,6	4,0	16,8
choroby układu kostno-stawowego	2015	14,3	35,0	26,8	16,3	13,3	13,7	13,1	12,1	12,4	4,2	14,9
	2016	13,0	16,3	23,1	16,7	14,1	11,8	12,0	11,3	9,8	8,0	15,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	7,7	15,0	21,1	14,0	8,4	6,7	6,4	5,6	2,8	4,2	14,1
	2016	8,4	22,4	20,6	21,2	8,1	7,1	5,2	8,2	4,4	16,0	13,9
choroby układu nerwowego	2015	7,5	7,5	8,9	2,3	8,2	6,3	9,3	9,3	7,5	-	17,8
	2016	8,4	4,1	9,0	5,3	7,6	7,9	11,2	10,3	9,8	4,0	18,4
choroby układu oddechowego	2015	3,2	-	1,6	2,3	2,2	3,9	3,8	3,7	4,1	4,2	16,1
	2016	3,2	-	1,5	3,0	3,1	3,1	3,6	7,2	3,3	4,0	18,7
choroby oka	2015	2,3	-	1,6	1,6	1,4	1,7	3,3	10,3	3,5	-	19,6
	2016	2,4	4,1	1,0	1,5	1,7	1,7	3,4	9,3	3,7	-	22,3
choroby układu trawienno-	2015	2,5	-	1,6	1,6	2,4	3,3	2,4	1,9	2,2	-	15,7
	2016	2,5	2,0	1,5	3,8	2,8	2,1	1,8	2,1	2,6	16,0	16,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	2,5	5,0	0,5	0,8	3,2	2,1	1,5	3,7	3,3	-	16,6
	2016	2,4	2,0	3,5	3,0	2,0	2,5	2,6	2,1	2,4	-	17,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	0,5	-	-	2,3	1,1	0,1	0,4	-	0,2	-	13,5
	2016	0,7	2,0	2,5	0,8	0,9	0,5	-	-	0,7	-	10,0

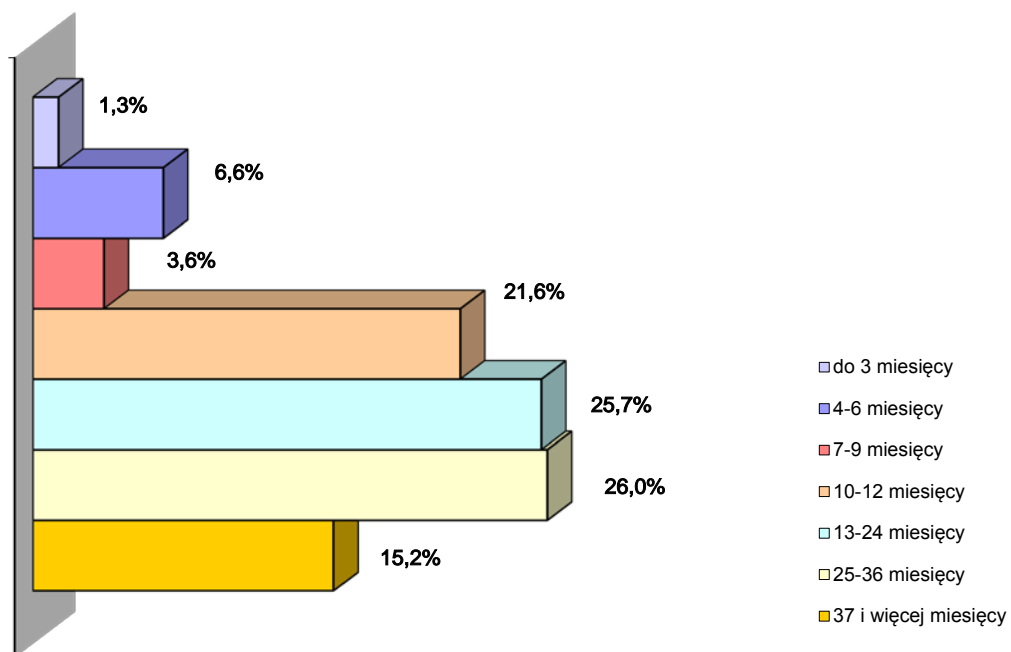
*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzecznictwej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Rys. 9 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2016 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

**TABL. 20 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH RENTOWYCH
LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA
NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:								bezterminowo	nieustalony okres**/	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej				
OGÓŁEM	2015	100,0	1,1	5,4	2,5	18,2	19,6	23,6	14,3	14,9	0,4	20,9
	2016	100,0	1,1	5,5	3,0	17,9	21,3	21,5	12,6	16,6	0,5	23,6
w tym:												
choroby układu krążenia	2015	100,0	0,6	4,5	2,2	16,5	18,1	25,6	14,4	17,7	0,4	20,8
	2016	100,0	0,3	4,5	2,4	18,0	22,2	20,5	13,5	18,4	0,2	24,1
nowotwory	2015	100,0	0,8	4,3	2,8	24,0	26,1	17,5	9,6	14,7	0,2	18,2
	2016	100,0	0,9	3,2	3,0	23,0	29,5	18,5	8,3	13,2	0,4	20,8
zaburzenia psychiczne	2015	100,0	0,9	5,1	1,7	17,6	18,8	26,4	16,9	12,3	0,3	23,0
	2016	100,0	0,9	4,4	2,1	17,4	18,4	26,8	16,1	13,7	0,2	26,3
choroby układu kostno-stawowego	2015	100,0	1,8	9,1	2,9	20,8	20,0	19,3	13,7	11,8	0,6	19,5
	2016	100,0	1,7	10,9	4,8	20,6	20,0	19,2	9,4	12,9	0,5	20,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	100,0	1,3	8,0	2,6	17,7	16,3	24,2	14,1	15,4	0,4	20,9
	2016	100,0	2,3	8,5	2,3	17,3	17,8	19,4	12,1	19,8	0,5	23,0
choroby układu nerwowego	2015	100,0	1,5	4,6	2,2	15,5	17,5	27,9	15,7	14,8	0,3	22,6
	2016	100,0	1,1	3,2	3,7	15,7	17,8	25,3	16,6	16,2	0,4	26,6
choroby układu oddechowego	2015	100,0	1,2	3,2	1,6	15,9	19,5	23,5	15,6	19,5	-	20,5
	2016	100,0	1,1	5,4	1,2	10,9	17,9	22,6	15,6	25,3	-	26,4
choroby oka	2015	100,0	1,4	2,3	1,8	9,5	16,7	22,6	18,6	26,2	0,9	21,5
	2016	100,0	0,6	1,1	2,2	6,7	18,5	23,6	12,9	34,4	-	27,8
choroby układu trawiennego	2015	100,0	0,7	7,5	1,4	21,9	24,6	24,0	11,0	8,2	0,7	20,8
	2016	100,0	1,6	3,9	3,1	25,0	21,1	23,4	10,9	10,2	0,8	22,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2015	100,0	0,4	1,6	2,8	19,9	21,1	27,5	15,9	10,4	0,4	23,4
	2016	100,0	0,4	5,6	2,3	14,0	24,2	21,4	14,9	17,2	-	24,2
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	100,0	1,7	6,8	1,7	15,2	22,0	35,6	10,2	6,8	-	26,0
	2016	100,0	-	2,0	6,0	20,0	28,0	18,0	8,0	12,0	6,0	23,1

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy.

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

TABL. 21 ORZECZENIA USTALAJĄCE PROCENTOWY USZCZERBEK NA ZDROWIU*/ WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA USZCZERBKU ORAZ RODZAJÓW URAZÓW I CHOROÓB ZAWODOWYCH

Wyszczególnienie	Liczba orzeczeń	W odsetkach	Średni wiek badanych
OGÓŁEM	5 342	100,0	44,8
z tego:			
Wypadki przy pracy	4 876	91,3	43,6
w tym:			
uszkodzenia kończyny dolnej	1 994	37,3	43,3
uszkodzenia śródreęcza i palców	972	18,2	41,5
uszkodzenia kończyny górnej	750	14,0	47,0
uszkodzenia kręgosłupa	463	8,7	44,4
uszkodzenia twarzy	239	4,5	41,8
uszkodzenia głowy	151	2,8	41,8
uszkodzenia słuchu	21	0,4	47,4
uszkodzenia brzucha	27	0,5	41,2
uszkodzenia miednicy	33	0,6	42,4
uszkodzenia narządu wzroku	80	1,5	42,7
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	70	1,3	47,1
porażenia lub niedowład poszczególnych nerwów obwodowych	39	0,7	43,1
Choroby zawodowe	466	8,1	58,7
w tym:			
przewlekłe choroby narządu głosu	35	0,7	60,0
schorzenia układu oddechowego	89	1,7	66,1
pylice płuc	127	2,4	57,0
schorzenia nerwów, mięśni	69	1,3	53,8
choroby zakaźne i pasożytnicze	46	0,9	56,0
uszkodzenia narządu słuchu	19	0,4	58,0
nowotwory złośliwe	13	0,2	63,7
choroby skóry	18	0,3	51,1
zespół wibracyjny	5	0,1	58,0
następstwa zatruc substancjami chemicznymi	3	0,1	68,0

**/ komisja lekarska orzekła procentowy uszczerbek na zdrowiu, tj. w stosunku do ustalonego przez lekarza orzecznika uszczerbku na zdrowiu, podwyższyła go, utrzymała na tym samym poziomie lub obniżyła*

Tabela 22 prezentuje orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2016 r. osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Z 5,2 tys. wydanych orzeczeń - 45,8% dotyczyło odwołań od orzeczeń pierwszorazowych wydanych przez lekarza orzecznika, a 54,2% od orzeczeń ponownych.

Wśród odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników w sprawie renty socjalnej mężczyźni stanowili 51,3%, a kobiety 48,7%. Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy wydano w

24,9% przypadków. Dla orzeczeń pierwszorazowych odsetek ten wynosił 23,6%, a dla orzeczeń ponownych – 26,0%.

Orzeczenia negatywne częściej orzekano w stosunku do osób badanych pierwszorazowo, brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 76,3% badanych, natomiast wśród badanych ponownie odsetek ten wynosił 74,0%.

TABL. 22 ORZECZENIA W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU WEDŁUG PŁCI I USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Wyszczególnienie	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety			Nieustalona płeć*/		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
OGÓŁEM	5 212	100,0	28,3	2 674	51,3	27,6	2 537	48,7	29,0	1	0,0	x
z tego ustalające:												
całkowitą niezdolność do pracy	1 296	100,0	29,7	709	54,7	28,5	586	45,2	31,2	1	0,1	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 912	100,0	27,8	1 963	50,2	27,3	1 949	49,8	28,3	-	-	x
pozostałe oceny	4	100,0	27,8	2	50,0	20,5	2	50,0	35,0	-	-	x
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2 386	100,0	26,6	1 219	51,1	26,2	1 167	48,9	27,0	-	-	x
z tego ustalające:												
całkowitą niezdolność do pracy	562	100,0	27,8	315	56,0	26,8	247	44,0	29,0	-	-	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 821	100,0	26,2	902	49,5	26,0	919	50,5	26,5	-	-	x
pozostałe oceny	3	100,0	29,3	2	66,7	20,5	1	33,3	47,0	-	-	x
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 826	100,0	29,7	1 455	51,5	28,8	1 370	48,5	30,6	1	0,0	x
z tego ustalające:												
całkowitą niezdolność do pracy	734	100,0	31,2	394	53,7	29,9	339	46,2	32,7	1	0,1	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2 091	100,0	29,1	1 061	50,7	28,4	1 030	49,3	29,9	-	-	x
pozostałe oceny	1	100,0	23,0	-	-	-	1	100,0	23,3	-	-	x

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 55,7% orzeczeń w sprawie renty socjalnej, choroby układu nerwowego - 14,2%, wady rozwojowe wrodzone – 5,2% oraz nowotwory – 4,8%.

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 13 - 24 miesięcy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły 21,2%. W związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych najczęściej ustalano niezdolność do pracy na okres 25 – 36 miesięcy – 31,9%.

Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych uzyskało 21,9% badanych przez komisje, natomiast w sprawach ponownych 14,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wzrósł - o 0,7 punktu procentowego, a w przypadku orzeczeń ponownych o 1,8 punktu procentowego.

TABL. 23 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							bezterminowo	nieustalony okres	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej			
OGÓLEM w tym:	100,0	0,4	1,1	2,1	19,4	21,2	20,1	13,7	21,9	0,1	25,5
zaburzenia psychiczne	100,0	-	1,0	2,6	22,0	25,2	20,8	11,2	16,9	0,3	24,3
choroby układu kostno-stawowego	100,0	-	11,1	-	11,1	33,3	22,3	11,1	11,1	-	21,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	-	6,3	12,5	49,9	6,3	12,5	-	12,5	-	14,4
choroby układu nerwowego	100,0	1,2	-	1,2	10,0	11,2	13,8	23,8	38,8	-	32,8
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	-	3,4	10,3	10,3	17,3	58,7	-	35,6
nowotworv	100,0	-	-	3,7	14,8	37,1	33,3	7,4	3,7	-	24,1
choroby układu krążenia	100,0	-	-	-	33,3	11,1	22,2	27,8	5,6	-	27,5

TABL. 24 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							beztęminowo
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
zaburzenia psychiczne	55,7	-	50,0	66,7	63,3	66,4	57,5	45,5	43,1
choroby układu kostno-stawowego	3,2	-	33,3	-	1,8	5,0	3,5	2,6	1,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2,8	-	16,7	16,7	7,3	0,8	1,8	-	1,6
choroby układu nerwowego	14,2	50,0	-	8,3	7,3	7,6	9,7	24,7	25,2
wady rozwojowe wrodzone	5,2	-	-	-	0,9	2,5	2,7	6,5	13,8
nowotworv	4,8	-	-	8,3	3,7	8,4	8,0	2,6	0,8
choroby układu krążenia	3,2	-	-	-	5,5	1,7	3,5	6,5	0,8

TABL. 25 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							beztęminowo	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,1	0,5	1,1	10,4	17,2	31,9	24,4	14,4	32,4
w tym:										
zaburzenia psychiczne	100,0	-	0,2	1,3	8,4	15,0	36,0	25,4	13,7	33,7
choroby układu kostno-stawowego	100,0	-	-	3,3	16,7	23,3	30,0	10,0	16,7	27,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	-	-	-	33,4	22,2	22,2	22,2	-	28,3
choroby układu nerwowego	100,0	-	1,0	-	9,7	16,5	23,3	27,2	22,3	32,8
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	2,7	10,5	18,4	31,6	28,9	7,9	33,7
nowotworv	100,0	6,2	-	-	18,8	43,8	12,5	12,5	6,2	21,6
choroby układu krążenia	100,0	-	-	4,6	13,6	13,6	40,9	4,6	22,7	26,2